

Recenzent: prof. dr hab. Alina Ratkowska
Uniwersytet Muzyczny Fryderyka Chopina
ul. Okólnik 2, 00-368 Warszawa
alina.ratkowska@chopin.edu.pl

Gdańsk, 6.03.2025

Recenzja w postępowaniu w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego

doktorowi Andrzejowi Zawiszy

Zleceńodawca recenzji:

Akademia Muzyczna im. Krzysztofa Pendereckiego w Krakowie

Do pisma Przewodniczącej Rady do Spraw Dyscypliny – Sztuki Muzyczne, Akademii Muzycznej im. Krzysztofa Pendereckiego w Krakowie – dr hab. Moniki Gardon-Preinl, prof. AMKP z dnia 13.01.2025, informującego o powołaniu mnie na recenzenta w postępowaniu w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego dr. Andrzejowi Zawiszy, dołączona została dokumentacja Habilitanta wraz ze wskazanym osiągnięciem artystycznym w postaci nagrania „J.S. Bach Trio Sonatas Arranged for Recorder and Harpsichord”.

Dane o Kandydacie

Andrzej Zawisza urodził się   roku. Ukończył z wyróżnieniem studia w Akademii Muzycznej w Krakowie, w klasie klawesynu prof. Magdaleny Myczki oraz studia podyplomowe w klasie klawesynu prof. Elżbiety Stefańskiej. W latach 2003-2005 studiował w Guildhall School of Music and Drama w Londynie, w klasie klawesynu Jamesa Johnstone’a oraz śpiewu Andrew Wattsa, gdzie otrzymał Postgraduate Diploma in Music Performance oraz Master of Music Degree (z wyróżnieniem). Habilitant kształcił swój warsztat wokalny również pod kierunkiem Emmy Kirkby i Mhairi Lawson.

Dr Andrzej Zawisza był trzykrotnym stypendystą Dartington International Summer School, w klasie klawesynu Colina Tilney’a oraz uczestnikiem międzynarodowych kursów w Jerozolimie w klasie Johna Tolla, w Cambridge w klasie Petera Holmana, w Casa de Mateus w klasie Jacquesa Ogga oraz w licznych warsztatach, które prowadzili: Elżbieta Stefańska, Huguette Dreyfus, Kenneth Gilbert, Mark Kroll, Jacques Ogg i Kenneth Weiss. Artysta był laureatem Stypendium Twórczego i Nagrody Miasta Krakowa w roku 2001 oraz Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w roku 2002. Andrzej Zawisza jest zdobywcą pierwszej nagrody na VIII Broadwood Harpsichord Competition w Londynie w roku 2005.

Ocena dorobku Kandydata

Jako klawesynista (solista i kameralista) dr Andrzej Zawisza współpracuje z wieloma zespołami muzyki dawnej m. in. Florilegium, Sonnerie, La Serenissima, Camerata Vivaldi, The English Baroque Trio, Phantasticus oraz z wieloma orkiestrami i zespołami kameralnymi w kraju. Należą do nich m. in. Opera Krakowska, Filharmonia Krakowska, Filharmonia Rzeszowska, Orkiestra Akademii Beethovenowskiej i Tarnowska Orkiestra Kameralna. Z tą ostatnią dr Andrzej Zawisza dokonał nagrań utworów A. Vivaldiego, T. Albiniego i G. F. Händla. Jako realizator partii basso continuo pracował pod kierunkiem Monici Huggett, Rachel Podger, Anthony'ego Rooley'a, Paula Goodwina, Jacquesa Ogga, Łukasza Borowicza oraz Christiana Curnyna. Artysta koncertował w Ukrainie, w Szwajcarii, Niemczech, Francji, Włoszech, Austrii, Portugalii, Hiszpanii, Izraelu, Irlandii, Anglii (Wigmore Hall, Saint-Martin-in-the-Fields, Fenton House, Handel House) i Szkocji (recitale na muzealnych instrumentach z Russel Collection w Santa Cecylia Hall w Edynburgu, Benton Fletcher Collection w Fenton House w Londynie, Cobe Collection w Hatchlands). Biorąc pod uwagę drugi obszar działalności dra Andrzeja Zawiszy **w zakresie śpiewu**, ścieżka zawodowa Habilitanta ukształtowała się następująco. W latach 2000–2011 pracował on jako śpiewak w Chórze Polskiego Radia w Krakowie, w okresie 2011–2012 jako śpiewak-kameralista w Capelli Cracoviensis i od roku 2018 ponownie został zatrudniony w Chórze Polskiego Radia – Lusławice, poszerzając w tym zespole działalność o rolę asystenta dyrektora artystycznego i dyrygenta. Ponadto Habilitant jest założycielem i kierownikiem artystycznym zespołu Estravaganza.

Artysta występował podczas wielu krajowych festiwali muzycznych, takich jak: Misteria Paschalia w Krakowie, Festiwal w Starym Krakowie, Festiwal Bachowski w Świdnicy, Festiwal Bachowski w Gliwicach, Kromer Festiwal w Bieczu, Wratislavia Cantans, Barok na Spiszu, Gaude Mater w Częstochowie, Starosądecki Festiwal Muzyki Dawnej, Warszawska Jesień oraz Festiwal Beethovenowski w Warszawie.

Działalność dydaktyczna

Dr Andrzej Zawisza od 2008 roku zatrudniony jest (obecnie na stanowisku adiunkta) w Katedrze Klawesynu i Instrumentów Dawnych, współpracuje również z wydziałem wokalnym Akademii Muzycznej w Krakowie. Habilitant od września 2020 roku jest ponadto zatrudniony w Państwowej Ogólnokształcącej Szkole Muzycznej II stopnia im. Fryderyka Chopina (pedagog w stopniu nauczyciela mianowanego), gdzie kształci młodzież w zakresie gry na klawesynie (instrument główny i dodatkowy), ponadto prowadził on także warsztaty klawesynowe dla nauczycieli i uczniów ZPSM w Bochni w 2023 roku i kurs interpretacji muzyki solowej i kameralnej w Krasnobrodzie podczas XIX Warsztatów Muzycznych w roku 2016.

W zakresie **działalności fonograficznej** Artysta ma na swoim koncie około trzydziestu płyt jako instrumentalista i wokalista, z których w swoim dorobku podkreśla następujące rejestracje fonograficzne:

- Harpsichord Concertos Johanna Sebastian Bacha z Elżbietą Stefańską oraz Uniwersytecką Orkiestrą Barokową Consortium Iagellonicum;
- Cztery Pory Roku Antonia Vivaldiego (Anna Tarnawska w partii solowej) oraz Koncerty organowe Georga Friedricha Haendla (Barbara Dziewierz i Ulrich Meldau w partiach solowych) z Tarnowską Orkiestrą Kameralną pod dyrekcją prof. Stanisława Krawczyńskiego;

- CD z utworami Bacha, Rebela i Castello wraz z Moniką Grabowską (skrzypce barokowe) oraz Florianem Streichem (wiolonczela barokowa);
- Choir Music from Poland and Belgium – Elsner, Franck, Penderecki, van Nuffel, Nees, Tinel, Kilar, van der Roost, Dobrzyński, Górecki z Chórem Polskiego Radia w Krakowie pod batutą Hermana Engelsa;
- Polish Art Philharmonic Cztery Pory Roku Antonia Vivaldiego – Michael Maciaszczyk (skrzypce solo i kierownictwo artystyczne);
- Dzieła wszystkie Bartłomieja Pękiela wraz z Octava Enemble pod kierunkiem Zygmunta Magiery;
- opera Aleksandra Nowaka – Ahat-ilī do libretta Olgi Tokarczuk, wraz z Chórem Polskiego Radia;
- Te Deum M. A. Charpentiera oraz Te Deum J. B. Lully’ego pod dyrekcją Vincenta Dumestre’a, przygotowanie Chóru Capelli Cracoviensis;
- Ars Choralis. Barok. Materiały dla dyrygentów i zespołów chóralnych – publikacja dydaktyczna;
- Pasja wg św. Łukasza Krzysztofa Pendereckiego, wraz z Chórem Filharmonii Krakowskiej oraz Montrealską Orkiestrą Symfoniczną pod dyrekcją Kenta Nagano;

Ponadto wśród dokonań dra Andrzeja Zawiszy znalazła się płyta DVD z kantatami Johanna Sebastiana Bacha, opublikowana przez japońską wytwórnię IMCM, na której wraz z zespołem Estravaganza Habilitant utrwalił kantaty: *Christ lag in Todesbanden* BWV 4 oraz *Schweigst stille, plaudert nicht!* BWV 211 (*Kafeekantate*).

Wykazana w dorobku **działalność badawczo-naukowa** budzi w mojej ocenie największy niedosyt. Habilitant w tym dziale przedstawił głównie swoją rolę jako wykonawcy podczas wydarzeń o charakterze naukowym.

Spośród podanych w tej części wykazu osiągnięć, uznać można np. udział Habilitanta w organizowanej w kwietniu 2017 r. przez Akademię Muzyczną im. Karola Lipińskiego we Wrocławiu sesji artystyczno-naukowej: „Wokół Muzyki Francuskiego Baroku”, podczas której Habilitant wygłosił wykład pt.: „Praktyka wykonawcza preludium niemenzurowanych w kontekście XVII wiecznej muzyki włoskiej i XVIII wiecznej muzyki niemieckiej”. Temat był w tym przypadku powiązany z zagadnieniem podjętym w pracy doktorskiej, w postępowaniu zakończonym w 2016 roku. Pozostała działalność, jak np. mini-wykład podczas VI Festiwalu Barok na Spiszu, czy prezentacja własnego instrumentarium ma według mnie charakter popularyzatorski. Pozytywnym aspektem wpisującym się w części w omawiany rozdział wykazu, jest członkostwo dra Andrzeja Zawiszy w organizacjach, jak np.: w Polskim Towarzystwie Muzyki Dawnej, Towarzystwie Bachowskim w Krakowie, a także w British Harpsichord Society. Nadto nadmienię, że Habilitant nie wskazał swojej roli w zakresie promocji młodej kadry (np. funkcje recenzenta).

Ocena dzieła artystycznego wskazanego w postępowaniu

Nagraniem zgłoszonym w postępowaniu jest płyta *J.S. Bach Trio Sonatas Arranged for Recorder and Harpsichord* (Sonaty triowe w opracowaniu na flet prosty i klawesyn), wydana w 2024 roku przed wytwórnię DUX, w której to rejestracji Habilitantowi towarzyszyła flecistka – pani Michaela Koudelková (flet prosty). W nagraniu zrealizowanym przez Magdalenę Plewę w Sali koncertowej Akademii Muzycznej w Krakowie w roku 2018, wykorzystano klawesyn dwumanuałowy Joopa Klinkhamera, będący kopią instrumentu Claude’a Labrèche’a z 1690 roku, a także flety: sopranowy Francesco Li Virghiego, będący kopią instrumentu Engelberta

Tertona (I poł. XVIII wieku) i flet tenorowy Hermanna Moecka, będący kopią fletu Jeana Hotteterre'a (z przełomu XVI/XVII wieku).

Na płycie utrwalone zostały kompozycje: Sonata triowa G-dur BWV 530, Trio g-moll BWV 584, Sonata triowa C-dur BWV 529, Trio d-moll BWV 583, Sonata triowa d-moll BWV 527. W booklecie dołączonym do CD znalazła się informacja „Wszystkie utwory na tym albumie zostały zaaranżowane przez Michaelę Koudelkovą i Andrzeja Zawiszę”, co nie do końca pokrywa się z oświadczeniem pani Michaeli Koudelkovej przedłożonym w dokumentacji, gdzie pada stwierdzenie: „Mój udział w jej powstanie [płyty, uzupełnienie recenzentki] polegał na wykonaniu partii fletu w transkrypcjach Sonat Organowych Jana Sebastiana Bacha wymienionych poniżej...”.

Generalnie zakres opracowania przedstawionych na płycie kompozycji polegał na realizacji trzygłosowych utworów oryginalnie przeznaczonych na organy, w rozdzieleniu na partię fletu, w której pojawił się jeden głos oryginalnie przypisany do partii prawej ręki w głosie organowym, przy dwóch kolejnych wykonywanych przez klawesynistę.

Tego typu aranżacja dająca możliwość kameralnego muzykowania przełożyła się na wykonane z dużą gracją interpretacje, przy jednocześnie zachowanym dużym ładunku emocjonalnym. Całość albumu jest przesycona energią, której sprzyja zaproponowana przez wykonawców bardzo wyrazista artykulacja i wyczuwalny entuzjazm ze wspólnej kreacji artystycznej.

W wykonaniu podkreślić należy wyczulenie muzyków na spójną wizję w realizacji motywów, czy w odwzorowaniu przebiegów pojawiających w formie imitacji w różnych głosach.

Album zamykający się w 45 minutach muzyki, w którym sonaty triowe w układzie:

G-dur – C-dur – d-moll stanowią dominantę płyty, pozostawia wrażenie dobrze zbalansowanej – w sensie programowym – prezentacji, w której w pełni mogły zostać przedstawione kompetencje artystyczne obojga muzyków. Sonaty, podobnie jak przeplatające je tria g-moll i d-moll, stawiają przed wykonawcami wymagania zarówno w sensie warsztatowym, jak i interpretacyjnym. Na obu tych polach muzycy z powodzeniem przedstawiają swój kunszt artystyczny.

Odnosząc się do własnych upodobań estetycznych w przypadku partii wykonywanej przez dra Andrzeja Zawiszę miałabym w niektórych miejscach zastrzeżenia do wyboru zastosowanej artykulacji. O ile w partii fletu, dysponującego możliwościami stopniowego kształtowania dynamiki, wyostrenie artykulacji może iść w parze z niuansowaniem dynamicznym, o tyle w realizacji klawesynowej wykonywanie wartości bardzo krótko na końcu przebiegów czy fraz skutkuje też pojawiającymi się tam akcentami, które w moim odbiorze nie są w tych miejscach pożądane. Poza tą uwagą interpretacyjną skierowaną w stronę Habilitanta, będącą wynikiem moich preferencji stylistycznych, mam jeszcze dwa spostrzeżenia z odsłuchu płyty:

W ścieżce nr 01, około 01.00 minuty pojawia się nienaturalne przyspieszenie w głosie klawesynu, być może wynikające z połączenia dwóch wersji nagranych. Poza tym w niektórych fragmentach nagrania, jak np. w ścieżce nr 07, około 01.30 minuty, słyszalne jest wyraźne rozstrojenie instrumentu.

Podsumowując, przedstawione w przewodzie dzieło artystyczne w postaci nagrania *J.S. Bach Trio Sonatas Arranged for Recorder and Harpsichord* oceniam bardzo wysoko, gdyż mamy w nim do czynienia z dojrzałą interpretacją dwojga w pełni ukształtowanych artystów, a skupiając się na podsumowaniu roli Habilitanta w omawianym nagraniu, uważam, że w przedstawionym dziele ukazał on szeroki wachlarz swoich umiejętności od delikatnego klawesynowego touché rozpoczynając, na popisowej wirtuozerii kończąc.

Ocena Autoreferatu

Zawarty na 26 stronach Autoreferat został podzielony na sekcje, w których Habilitant przedstawił swoją edukację, rozwój artystyczny, ważne osobowości i zdarzenia mające wpływ na kształt jego zawodowej ścieżki, prowadzoną działalność ze wskazaniem w ocenie Habilitanta najistotniejszych koncertów. Całość ujęta została w wyodrębnione w tekście rozdziały:

- Dyplomy, tytuły naukowe i zawodowe;
- Zatrudnienie w jednostkach naukowych lub artystycznych
- EDUKACJA
- DZIAŁALNOŚĆ ZAWODOWA
- Działalność naukowa, dydaktyczna i organizacyjna
- Opis osiągnięcia artystycznego
- Plany i artystyczne i zawodowe

Od strony formalnej, chciałabym zwrócić uwagę na brak podpisu na tym dokumencie.

Autoreferat napisany jest barwnym językiem, a jego lektura pozwala bliżej poznać sylwetkę Habilitanta w odniesieniu do mających na niego wpływ inspiracji i podejmowanych decyzji dotyczących działań artystycznych. Z drobnych uwag, chciałabym wskazać, że plik mógłby nosić ponumerowane strony, co w odniesieniu również do poniżej wskazanych błędów, pomogłoby w łatwiejszym ich umiejscowieniu.

Z obowiązku recenzenckiego wskazać muszę na drobne uchybienia, niewpływające jednak na całościową pozytywną ocenę dokumentu. Poniżej przedstawiam listę miejsc, w których dopatrzyłam się błędów:

s. 3 powt. „Edukację muzyczną rozpocząłem w wieku lat pięciu od lekcji prywatnych lekcji nauki gry na pianinie”;

s. 6 sens „a klasa klawesynu w budynku Akademii Muzycznej mieściła się na wprost sali klawesynowej”;

s. 6 powt. „...a klasa klawesynu w budynku Akademii Muzycznej mieściła się na wprost sali klawesynowej”;

s. 13 lit. Joanna Konrzeska (?);

s. 14 lit. zespołem Estravagazna;

s. 19 lit. G. Frescobaldiego;

s. 23 błędy w pisowni: Willhelma Friedemanna i s. 23 kilka wersów niżej „Wilhelma Friedmanna Bacha”;

s. 23 lit. „której współpraca z mężem w charakterze kopistki nie do przeceniania”;

s. 25 ort. „mamy tu doczynienia”.

Osobnym plikiem dołączonym do dokumentacji w postaci pliku elektronicznego jest „Wykaz osiągnięć artystycznych i naukowych” o objętości 257 stron (niestety również bez podpisu Habilitanta).

Biorąc pod uwagę konieczność analizy tego dokumentu wskazać muszę, że dużą pomocą byłoby podanie stron kolejnych sekcji, w początkowym spisie, co pozwoliłoby na lepszą orientację w jego zawartości.

W wykazie nie zawsze była dla mnie jasna rola Habilitanta w podawanych koncertach, w odniesieniu do udziału w charakterze wokalisty. Bardziej czytelne byłoby stosowanie rozdzielenia wskazującego bądź na wykonywaną partię solową śpiewaka bądź rolę chórzysty. Z drobiazgów edycyjnych w tekście pojawiły się literówki, jak np. na s. 93 „Roman Palestr”.

Niezależnie od powyższych zastrzeżeń wskazać należy, że przedstawiona w wykazie działalność dra Andrzeja Zawiszy jest niezwykle bogata i różnorodna i świadczy o elastyczności w zakresie realizowanych ról. Habilitant występował zarówno jako solista (klawesynista i śpiewak), kameralista (realizacja basso continuo, śpiewak-kameralista), chórmistrz i dyrygent. Dodatkowo doświadczenie dra Andrzeja Zawiszy jest uzupełnione pracą dydaktyczną w szkolnictwie muzycznym niższego szczebla, jak i w Akademii Muzycznej w Krakowie.

Liczba wskazanych koncertów w której Habilitant podejmował się ról solowych zarówno jako klawesynista jak i śpiewak (bas), kameralista realizujący partię basso continuo, lub realizacji fonograficznych, budzi podziw i uznanie.

Podsumowanie

Wkład Habilitanta w rozwój kultury polskiej jest niezaprzeczalny, czego potwierdzeniem jest jego ogromna aktywność na wielu polach: muzyka instrumentalisty, wokalisty, dyrygenta i chórmistrza. Odnajdywanie się w różnych obszarach życia koncertowego, nagraniowego jest dowodem elastyczności w podejmowaniu wyzwań artystycznych, z których Habilitant czerpie satysfakcję i spełnienie twórcze. Jednocześnie działalność pedagogiczna w Akademii Muzycznej w Krakowie, a także w Szkole Muzycznej im. F. Chopina w Krakowie pozwala mu z jednej strony na dalszy rozwój własnych kompetencji, a z drugiej służy kształceniu nowych pokoleń muzyków. Potwierdzeniem uznania przez środowisko muzyczne poziomu artystycznego dra Andrzeja Zawiszy, jest jego udział w wielu formacjach, przy jednoczesnym zachowaniu różnorodności w podejmowanych się w tych działaniach ról.

Konkluzja

Przedstawione do oceny dzieło artystyczne uzupełnione bogatym dorobkiem, obejmującym działalność koncertową, nagraniową i pedagogikę, w pełni uzasadnia starania dra Andrzeja Zawiszy w uzyskaniu stopnia doktora habilitowanego, ponadto wskazane dokonania wnoszą znaczący wkład w rozwój polskiej kultury muzycznej. **Z przekonaniem stwierdzam, że Pan dr Andrzej Zawisza spełnia wymagania art. 219 ust. 1 pkt. 2 i 3 Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce z dnia 20 lipca 2018 roku i popieram jego starania o przyznanie mu stopnia doktora habilitowanego.**

